

detelja je presledkasta. — Stara ženica mi je tožila: „Kupila sem usnja za golenice, urbase in podpoltje, pa mi je vse ukradeno.“ Ali to ni lepo rečeno? — ГОЛѢНЬ — golen, Schienbein, od tega golenice — gorenski štibali; ПЛЪТЬ — pl't — meso, polt koža, torej podpoltje — za spodnjo kožo — podplattje. — Za postopati, posedati (müssig sein) imajo v Špitaliču na Tuhinskem besedo „uševati“.

P. Ladislav.

Mythologične drobtine.

(Razglaša Davorin Terstenjak.)

III. O božanstvu Hersu.

Božanstva Hersa omenja „Slovo o polku Igorovem“ (stran 34. ed. Hanka) in sicer v versti: Vseslav kniaz v noč vlkom ryskaše, iz Kyjeva doryskaše do kur Tmutorokania velikemu Hersovi vlkom puti preriskaše.

Pri Velikorusih se veli „Hors“ МОЛАТЪСА ПЕРЕНОУ, ХОРСОУ, itd. (Vostokov.)

Wahrmund popisuje (Relig. Moscov Nr. 3.) Horsa—Hersa: „s pesjo glavo s pobešenimi ušesi, na glavi s štirimi kozjimi rogi — oči so sovine — v popersji je malik človečje podobe, noge ima konjske, na rokah pa jastrebove kremplje“. Malik je stal na četverovoglatem kamnu, in pred njim je neprenehoma gorel ogenj.

Vsi ti pridevki kažejo na solnčno božanstvo. Kozjo glavo in kozje roge nahajamo pri Triglavu, kakor Wacerad piše — v staroindijskih pesmah se solnce večkrat imenuje: adža éka-pad, koza enonoga. Triglav je bil trojedini solnčni bog — koza pa znamenje rodovitnosti, ktero solnce pospešuje — kozji rogi pri Hersu so torej izpričani.

Pes je symbol podzemeljskega sveta—in vladar tega sveta je bil po staroslovanskem basnoslovji ponočni in zimski solnčni bog pod imenom: Černibog; zato nahajamo psa „čibača“ roda samosovega *) (Bullenbeisser) tudi v družbi solnčnega boga

*) Na darilni skledi Radogostovi ima pesja glava napis: čibač; obilno slov. imen: čibač, čibašek itd. še opominja na tega mythologičnega psa. Imena pomen hočem drugokrat razložiti. Pis.

Radogosta s pesjo glavo med retranskimi starotinami. Pesja glava pri Hersu torej značuje delavnost njegovo kot podzemeljsko božanstvo, ravno to tudi sovine oči. Ker sova luč po dnevi čerti, in le po noči izleti, dobila je dajmonsk pomen in v narodnih slovenskih povestih je sova še dandanašnji vtelešen hudi duh. Sovine oči torej tudi značijo podzemeljsko delavnost Hersovo. Ravno tako pričuje človečje truplo, da je bil Hers solnčni bog. Slovanski solnčni bog se je obraževal kot dete (novorojeno), kot mladeneč (mladoletno), kot junak (poletno) in kot starec (jesenozimsko solnce). Tudi jastrebovi kremplji govore za solnčno božanstvo; jastreba in sokola imata Radogost in Nimis za pridevek, tako tudi konja — Triglav, Radogost in Svetovit — symbol berzosti in bistrosti. Vsi pridevki Hersovi torej pričujejo, da je bil Hers solnčni bog in češčen kot pospeševavec rodovitnosti, vladar podzemeljskega sveta in kot bistro begajoči bog na neskončni neizmerni planjavi.

Tudi ime Hers — Hors poterjuje, da je bil res solnčni bog.

V sanskritu bi se Hers glasil: Haršas, in korenika bi bila: harš. Ta korenika pa poznamlja, kakor učeni Dr. Sonne tolmači: „Lichterguss, das Gefühl des Ueberlaufens, daher das sich Aufrichten des Haares, sowie die Affecte der Wonne und des Schauders.“ In prav ima.

V sansk. še najdemo: harš, erectum esse, haršáyami, gaudeo, harša, gaudium, in korenika harš se vjema z latinsko: horreo = horseo v pomenu: das Sträuben von Haaren, Aehren; primeri Virgilijevo (Georg. III. 198): „tum segetes altae campique natantes lenibus horescunt flabris“.

Ali pozna slovanščina kakšno besedo iz korenike hars, hers? Jaz poznam edino slovensko sers *), erectum esse, odtod seršen, naseršen itd. Pa kako bodeš izpričal obliko sers namesto hers? Celo naravno. Glasnik *h* (*χ*) prestopi mnogokrat v slovanščini v *š* in *s*, na primer: hlap in slap, hvatati in šlatati, malorusko halaš (*χ*alaš) staroslov. šalaš, turgurium, česk. chata, chatrč, staroslov. šatog, tabernaculum, heati in seati, chlum in sleme itd.

Tako tudi sers iz hers.

Hers, Hors je torej starša oblika in ime pomenja: razveseljujoči — vlasi hersavajoči — sersavajoči bog — horrescens Deus

*) Znana je med Slovenci tudi serh, Schauder.

— der durch Lichterguss erfreuende, Haare aufrichtende Gott, — prav naravno poznamovanje za božanstvo luči, kterega žari so bili vlasém podobni; in zategadel se staroindijski Višnu, izvirno solčno božanstvo, veli tudi: Haršikeça = sersokeka, erectis radiantibus capillis gaudens.

Narodske pesmi.

4. *Marija i Osip u Betlehemu.*

(Narodna koledva isterska.)

Kniga steče od Iruda,
 Da popišu se svi ljudi,
 Ki su živi na tem svitu.
 Tada bil je Osip sveti
 I s Marijon zaručnicom.
 Šli su z grada Nazareta
 Va svoj gradić Betlehemiški.
 Osip počne govoriti:
 „O Marija, zaručnice!
 Prava božja službenice!
 Ja se neznan kuda diti,
 Po Bitlemu kud hoditi.“
 A Marija mu govori:
 „Moj Osipe zaručnice!
 Pravi božji službeniče,
 Moj Osipe ti obrani,
 Moj Osipe ti presveti,
 Od svih svetih si najveći!
 Pojti ćemo malo napred
 K onoj prvi oštariji,
 Ako bi nan otvorili.“
 Gredo oni malo napred
 Orla, vola sobom vodeć.
 Oni pridu k oštariji;
 Osip zove, Osip tucka,
 Vrtar brže na poneštru:
 „Ki je dole na tem dvore?“
 „Mismo, mismo, primite nas,
 Za noćaska da smo s vami;
 Družbu imam umiljenu
 Pod pokrovom pokrivenu,

Isti, piti mi imamo,
 I odiću svu imamo,
 A za stan ću ja platiti.“
 Vrtar brže dole teče,
 I Osipu tako reče:
 „Hodi z Bogom, ti nebore,
 Nisu zate te kamore;
 Pune su mi sve kamore,
 Sve gospode i mladike
 I viteže plemenite;
 Već bim volil van magarca,
 Nego tebe tako starca.“
 Osip grede za Marijon,
 Osla, vola sobom vodeć,
 I Mariji progovori:
 „O Marije zaručnice,
 Prava božja službenice!
 Ja se neznan kuda diti,
 Po Betlemu kud hoditi.“
 A Marija mu govori:
 „Moj Osipe zaručnice!
 Pravi božji službeniče,
 Moj Osipe ti obrani,
 Moj Osipe ti presveti,
 Od svih svetih si najveći;
 Pojti ćemo malo napred
 K onoj drugoj oštariji;
 Ak su ljudi spasineji,
 Ako bi nam otvorili.“
 Gredu oni malo napred
 Osla, vola sobom vodeć.